

**6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU'NA GÖRE;
HİZMET DIŞINDAYKEN AMİR VEYA ÜSTE SAYGISIZLIK DİSİPLİNSİZLİĞİ**

(15. Maddenin 1/c bendi Açıklaması)

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

İLGİLİ KANUN HÜKMÜ:

6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU

Uyarma cezasını gerektiren disiplinsizlikler

MADDE 15 – (1) Uyarma cezasını gerektiren disiplinsizlikler şunlardır:

a) ..

b) ..

c) Hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık: Hizmet dışında, bilinen ve tanınan amir veya üstlere karşı saygısızlık teşkil edebilecek fiillerde bulunmaktır.

AÇIKLAMA:

15. maddenin 1/c bendinde düzenlenen “hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık” disiplinsizliği, madde metninde şu şekilde tarif edilmiştir: *“Hizmet dışında, bilinen ve tanınan amir veya üstlere karşı saygısızlık teşkil edebilecek fiillerde bulunmaktır.”*

TSK Dis.K.nun yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, bu disiplinsizliğin hizmette veya hizmete ilişkin hallerde işlenmesi durumunda disiplin amirinin ya kendisinin ya da 477 sayılı Dis.Mah.K.nun 47 ‘inci maddesine göre cezalandırılacak bir disiplin suçu durumundaydı.

Disiplinsizliğin hizmet dışında işlenmesi durumunda ise, Askeri Ceza Kanununa göre disiplin tecavüzü kabulü ile disiplin amirinin lüzum görürse faili cezalandıracağı, görmezse cezalandırmayacağı bir hale ilişkindi.

TSK.Dis.K. uygulamasıyla, bu disiplinsizliğin (amir veya üste saygısızlık) *“hizmet dışında”* vukubulması durumu, Kanununun 15/1-c maddesi kapsamına alınmış olup amire ve üste yapılan saygısızlık fiiline aynı derece ceza (uyarma) öngörülmüştür.

Bu disiplinsizliğin *“hizmette veya hizmete ilişkin hallerde”* işlenmesi durumunda ise, amire ve üste karşı vukubulması hali, ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiştir.

Buna göre,

- TSK.Dis.K.nun 17 nci maddenin 1/a bendinde hizmette veya hizmete ilişkin hâllerde, *“üste saygısızlık”* eylemi düzenlenmiş ve hizmete kısmi süreli devam (HKSD) cezasını gerektiren bir disiplinsizlik olarak kabul edilmiştir.
- Hizmette veya hizmete ilişkin hallerde amire saygısızlık disiplinsizliği ise, TSK.Dis.K.nun 18/1-a maddesinde düzenlenmiş ve aylıktan kesme cezasını gerektiren bir disiplinsizlik olarak kabul edilmiştir.
- TSK.Dis.K.nun 15. maddesinin 1/g bendinde ise, *“Aynı rütbe veya kıdemde bulunulan ya da amir veya maiyet ilişkisi içinde olunmayan kişilere söz ve hareketlerle sataşmak veya kötü muamelede bulunmak”* şeklinde tarif edilen *“saygısız davranmak”* fiiline yer verilmiştir. Bu eylem, uyarma disiplin cezasını öngören başka bir disiplinsizlik halidir.
- TSK.Dis.K.nun kınama cezasını gerektiren 16. maddesinin 1/a bendinde ise; *“amir veya üste nezaketsizlik”* hali açıklanmıştır. Bu bentte; hizmette veya hizmete ilişkin hâllerde amir veya üste karşı saygısızlık teşkil edecek nitelikte olmayan ancak askeri nezaket, protokol ve terbiye kurallarına aykırılık teşkil eden fiiller cezalandırılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları K. 125/B-c maddesinde kınama cezasını gerektiren bir disiplin suçu olarak, *“Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak”* fiiline yer verilmiştir.

Keza Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hk. 7068 sayılı K.nun 8/2-e maddesindeki kınama cezasını gerektiren; *“Görev sırasında veya dışında kendisi ile aynı rütbede çalışanlara veya mesai arkadaşlarına karşı saygısız davranmak”* fiili de, bu disiplinlinsizliğe benzerdir.

“Hizmette veya hizmete ilişkin hallerde”; Bu durum bize hizmete veya hizmete ilişkin hallerde ve hizmet dışında ifadelerinden ne anlamamız gerektiğini açıklamayı gerektirmektedir.

Hizmet; Kanunlarla nizamlarda yapılması veyahut yapılmaması yazılmış olan hususlarla, âmir tarafından yazı veya sözle emredilen veya yasak edilen işlerdir(İç Hz.K. 6). Nizam ise, tüzükler, kararnameler, yönetmelikler, talimnamelerin ve talimatların hükümleridir(İç Hz.K. 5). İç Hz.K.nun 6 ıncı maddesinde belirtilen hizmet, askeri bir hizmettir.

Benzer bir tanımlamaya As.C.K.nun 12 nci maddesinde yer verilmiştir. As.C.K.nun 12 nci maddesi; gerek malum ve muayyen olan ve gerek bir amir tarafından emredilen bir askeri vazifenin ast tarafından yapılması halini hizmet olarak tarif etmektedir. Kanunlarla nizamlarda yapılması veya yapılmaması yazılmış olan hususlar askeri hizmeti ifade eder. Ayrıca amirin askeri bir vazife ile ilgili olarak vermiş olduğu emirler ile de hizmet hali doğar(Bkz. İç Hz.K. 8).

Doktrindeki bir tanımlamaya göre askeri hizmet; askeri vazifeye taalluk eden ve askeri maksatlara yarayan ve bir emirle veya askeri mevzuatla veyahut hizmet mevkiinin icaplarıyla yapılması veya yapılmaması lazım gelen fiilleri ifade eder.¹

Bir talep veya yasağın emir olması askeri bir hizmete ait olması halinde mümkündür. Askerliğe ait kanunlar ve objektif düzenleyici işlemler (yönetmelik vb) hizmete ait olmakla birlikte, hizmete ilişkin bir emir teşkil etmezler. Herhangi bir kanunun veya yönetmeliğin düzenlemiş olduğu bir hususun, âmirler tarafından emir haline getirilip asta yöneltilmedikçe hizmete ilişkin bir emir haline gelmeleri mümkün değildir. Diğer yandan, herhangi bir kanunun cezalandırmış olduğu bir fiilin yapılmamasına ilişkin uyarımlar, bir hizmet emri olmayıp tavsiye niteliğindedir. Uyarımları dinlemeyen kimse ancak suç teşkil eden bu eyleminden mesul olur.²

---

¹ Taşkın, Rifat: Askeri Ceza Kanunu, Şerh, Sekizinci Basım, Harpokulu Basımevi, s. 45.

² Bkz: As.Yrg.1.D., 3.5.1971, E.180, K.178

Öte yandan, her üstün hizmet hali söz konusu olmaksızın her zaman ve her yerde astlarının disipline aykırı gördüğü hallerine İç Hizmet Kanununun 14, 24 ve Yönetmeliğinin 28 nci maddesi gereğince müdahale etmesi ile taraflar için hizmet hali doğar. Bu durum As.C.K.nun 12 nci maddesinin uygulanmasında önem kazanmaktadır. As.C.K., bazı maddelerinde hizmet halini cezayı artırıcı bir sebep olarak kabul etmektedir.

İç Hizmet Kanundaki hizmet kavramı vazifeden daha geniş anlam ve kapsama sahiptir. Bu yüzden hizmet esnasında belli bir görevin yapıyor olması gerekmez.³

“Hizmet dışında”; Hizmet dışında olmak, yasalarla, nizamlarla, emirlerle askeri bir vazife ile görevlendirilmemiş olmak demektir. Yoksa, görev yapılan birliğin, kışlanın, askeri kurumun sınırları dışında olmak demek değildir. Askeri mahaller dışında olduğunda dahi, hizmet durumu söz konusu olabilir. Örneğin, malzeme almak için kışla dışına gönderilen personel, askeri trafik görevinin yerine getirilmesi için umumi yollarda görevlendirilen merkez komutanlığı personeli, hükümlü ve tutukluları sevkle görevlendirilen inzibat görevlileri, evrak posta hizmetini yerine getiren görevliler, bu görevlerinin icrası esnasında hizmet halindedir. Keza ceza ve tutukevlerine konulan asker kişilerde, hizmetle bağları kesilmiş kişilerdir.

“Amire ve üste hakaret” fiili bir suç olarak, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu’nun 85. Maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu fıkra, amir ve üste basit hakaret suçu ile hizmet esnasında yahut hizmete müteallik muameleden dolayı vuku bulan nitelikli hâli düzenlenmiştir. İkinci fıkra, maddeyi mahsusa tayini ile hakaret suçu ve üçüncü fıkra ise suçun diğer nitelikli hâllerine yer verilmiştir.

85’inci madde metni şu şekildedir;

“(1) Bir amire veya üste hakaret eden üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile, hakaret hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulursa altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Hakaret bir maddeyi

³ Demirağ, Fahrettin: Askerî Yargı, ‘Adalet Bakanlığı Yargı Reformu Stratejisi’ Belgesi Gölgesinde Yargı Reformu, Sempozyum Ankara 18-20 Haziran 2008, TBB Yayınları: 51 s.132

mahsusa tayini ile vukua gelmiş ise altı aydan beş seneye kadar hapsolunur. (3) Hakaret umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair neşir vasıtalarıyla veya resmi makamlara verilip de üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış ise bir seneden beş seneye kadar hapsolunur.”

Askerî personel arasında astlık ve üstlük münasebetinin bulunmaması hâlinde hakaret ve sövme eylemleri için TCK.nın 125 inci maddesinin tatbiki söz konusu olabilecektir.

“**Bilinen ve tanınan amir veya üstler**”; Fıkra metninde bu disiplinsizliğin ancak bilinen ve tanınan amir ve üstlere karşı işlenebileceği ifade edilmek suretiyle, mefhumu muhalifinden amirin veya üstün bilinmemesi tanınmaması halinde bu disiplinsizliğin vuku bulmayacağına işaret edilmiştir.

a. KORUNAN HUKUKİ YARAR:

Bu disiplinsizlikte korunan hukuki yarar, askeri disiplinin sağlanması şeklinde kamusal bir değerdir. Zira İç Hz.Yönt.nin 2 inci maddesi, tam ve sağlam bir disiplin için, amir ile maiyetin karşılıklı sevgi ve saygı ile birbirlerine itimat beslemelerinin şart olduğunu, böyle olmayan disiplinin tehlikeli olacağı ve sıkışık zamanlarda çabuk gevşeyeceğini, bunun da muvaffakiyetsizliği ve felâketi doğuracağını ifade etmektedir.

Yine İç Hz. Yönt.nin 4/2 inci maddesi de; *“İtaatin; amir veya üst'ün kanuni selâhiyetinden korkmaktan ziyade, onun bilgisine, rütbe ve makamına ve şahsına karşı duyulan ve beslenen saygı ve sevgiden ileri geldiği, ast'ın bütün hal ve hareketlerinde, her yer ve zamanda göze çarpmalı ve bakışlarında parlamalıdır. Bu saygı ve sevgi hislerini telkin eylemek de amirin ve üst'ün esas vazifelerindedir”* şeklindeki ifadesinde, amir ve üst'e saygının itaat açısından önemi vurgulanmıştır.

İç Hz.Yönt.nin 6 ncı maddesinde de, *“Resmi veya hususi bir iş sebebiyle bir amir veya üst ile münasebette bulunacak her ast, her zaman askeri usullere ve askeri terbiyeye tamamıyla uymağa ve onlara karşı yüksek bir saygı göstermeğe mecburdur.”* hükmüne yer verilmiştir.

İç Hizmet K.nun 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrası da; Ast'ın, âmir ve üstüne umumi âdap ve askeri usullere uygun tam bir hürmet göstermeye, âmirlerine mutlak

surette itaate ve kanun ve nizamlarda gösterilen hallerde de üstlerine mutlak itaate mecbur olduğunu amirdir. Bkz. Ast'ın vazifeleri: İç Hz.Yönt.4-12.

b. MADDİ UNSUR:

Bu maddeye göre; hizmet dışında, bilinen ve tanınan amir veya üstlere karşı saygısızlık teşkil edebilecek fiillerde bulunmak; hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık disiplinsizliğini oluşturur.

Eylem, hizmette veya hizmete ilişkin hâllerde amire saygısızlık şeklinde vuku bulursa, TSK.Dis.K.nun 18/1-a maddesinde düzenlenmiş ve aylıktan kesme cezasını gerektiren amire saygısızlığı; üst'e saygısızlık şeklinde vuku bulacak olursa, TSK.Dis.K.nun 17 nci maddenin 1/a bendindeki disiplinsizliği (Üste saygısızlık) oluşturur ve hizmete kısmi süreli devam (HKSD) cezasını gerektirir.

1) Fail/Mağdur: Bu disiplinsizliğin mağduru üst ve amir durumundaki asker kişiler, faili ise ast konumundaki kişilerdir. 21.11.2017 tarih ve 6771 sayılı Kanunla gerçekleşen Anayasa değişikliğiyle kaldırılmış olan Askerî Yargıtay'ın kararlarında mağdurun, sanığa hitaben, “**Lan**” şeklinde bir söz sarf etmek suretiyle, üstü konumundaki mağdurun rütbe ve makamını aşağıladığı, onurunu kırdığı, küçük düşürdüğü, şeref ve haysiyetine tecavüzde bulunduğu kabul edilmiştir.⁴

2) Şartları: TSK.Dis.K.nun 15. maddesinin 1/-c bendinde düzenlenen bu disiplinsizliğin unsuru, hizmet dışında, amir veya üstlere karşı saygısızlık teşkil edebilecek fiillerde bulunmaktır. Bu bentte, saygısızlık teşkil edecek fiillerin neler olduğu ya da bunların nasıl ve ne şekilde işleneceği üzerinde durulmamıştır.

Bu durumda Kanunun diğer maddelerine bakmak gerekir. TSK.Dis.K.nun 16/1-a maddesinde amir veya üste nezaketsizlik, 18/1-a maddesinde de hizmete veya hizmete ilişkin hallerde amire saygısızlık disiplinsizlikleri açıklanmıştır. Hizmet dışındaki saygısızlığı düzenleyen 15/1-c maddesindeki hüküm, nezaketsizlik disiplinsizliğinden farklıdır. Nitekim 16/1-a maddesi metninde, amir veya üste karşı saygısızlık teşkil edecek nitelikte olmayan ancak askeri nezaket, protokol ve terbiye kurallarına aykırılık

⁴ As.Yrg.2.D., 14.11.2012, E.2012/1326, K.2012/1368

teşkil eden fiillerin nezaketsizlik olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu davranışların hizmette ve hizmete ilişkin hallerde olması ve buna ilişkin kuralların önceden ilan ve tebliği gerekir.

TSK.Dis.K. 15/1-c maddesinde yer alan amire ve üste saygısızlık, hizmette ve hizmete ilişkin hallerde işlenen, TSK.Dis.K.nun aylıktan kesme cezasını gerektiren 18 inci maddesinin 1/a bendinde düzenlenen amire saygısızlık ve hizmete kısmi süreli devam cezasını gerektiren 17/1-a maddesindeki üste saygısızlık disiplinsizliğinden de farklıdır.

Birincisi, 17 ve 18 inci maddelerde düzenlenen bu disiplinsizlikler, 15 inci maddedeki saygısızlıktan farklı olarak hizmette ve hizmete ilişkin hallerde işlenebilir. İkincisi ise, 17 ve 18 inci maddelerde üste ve amire yapılan disiplinsizliklerin ayrıntılı olarak tanımlanmak suretiyle objektif kural haline getirildiği görülmektedir.

17 ve 18 inci maddelerdeki saygısızlık disiplinsizlikleri ortak özelliklere sahiptir. Bunlarda iki seçimlik hareket söz konusudur: Amire veya üste gösterilmesi gereken saygının kasıtlı olarak gösterilmemesi veya amirin veya yetkili olduğu durumlarda üstün yapmış olduğu ikaz, tenkit veya muahezeyi saygı ile kabul etmemektir. Birincisinde amire gösterilmesi gereken saygı kasıtlı olarak gösterilmemektedir. İkincisinde ise kasıt söz konusu olmasa dahi, amirin yapmış olduğu ikaz, tenkit veya muaheze saygı ile kabul edilmemektir.

Buradan yola çıkarak, 15/1-c maddesinde yer alan hizmet dışı hallerde işlenen saygısızlıkta da bu hareketlerin mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bunun tek başına yeterli olmadığı, yasa koyucunun 15/1-c maddesinde bir tanımlama yapmaktan kaçınmasından anlaşılabilir. Dolayısıyla, bunların dışında işlenen bazı davranışlarında bu disiplinsizlik olarak kabulü gerekir.

Hangi hal ve hareketlerin hizmet dışı saygısızlık olacağı konusunda, askerlik mesleğinin sahip olduğu örf, adet ve teamüllere bakmak gerekir.

Bünyesi gereği, bir hürmetsizliğin muhatap tarafından bizzat duyulması, görülmesi veya en azından hissedilmesi gerekir. Bundan, failine muhatabın mutlaka yüz

yüze olması gerektiği anlamı çıkarılmamalıdır. Telefon, telgraf, fax veya mektup gibi muhabere araçlarıyla da hürmetsizlikte bulunulabilir.⁵

Ancak, TSK.Dis.K.nun 15/1-c maddesinde gösterilen saygısızlık disiplinsizliğinde, amirin veya üst'ün buna muttali olması şartı aranmaz. Zira bu disiplinsizlik, şekli bir disiplinsizliktir. Saygısızlık ifade eden sözlerin söylenmesi, hal ve hareketlerin yapılması ile bu disiplinsizlik oluşur. Saygısızlığın amirin veya üst'ün huzurunda işlenmiş olması da gerekli değildir.

c. MANEVİ UNSUR:

Bu bentte yer alan disiplinsizliğin nasıl işlenebileceği konusunda metinde özel bir hükme yer verilmemiştir. TSK.Dis.K.da yer alan disiplinsizliklerin, bu Kanunda ayrıca hüküm bulunmayan hâllerde, kasten veya taksirle işlenebileceği öngörülmüştür(Bkz.TSK.Dis.K. 4/1).

TSK.Dis.K.nun 18 inci maddesinin 1/a bendinde yer alan amire saygısızlık disiplinsizliğinde ise, fiilin, amire gösterilmesi gereken saygıyı kasıtlı olarak göstermemek suretiyle işlenebileceği ifade edilmek suretiyle, "kasıt" unsuruna açıkça yer verilmiştir. Aynı bent içerisinde yer alan disiplinsizliğin diğer işleniş şekillerinde de (amirin yapmış olduğu ikaz, tenkit veya muahezeyi saygı ile kabul etmemek) kasıt şartı aranmadığından, taksirle işlenmesi söz konusu olabilir.

TSK.Dis.K.nun 15/1-c maddesindeki hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık disiplinsizliğinin de kasıt unsuruna, metinde açıkça yer verilmemiştir. Dolayısıyla hem kasıtlı hem de taksirle işlenebileceği değerlendirilmektedir. Bu disiplinsizliğin söz konusu olması için failin kusurlu olması yeterlidir. Kendisine karşı saygısızlık gösterilen üst veya amirin bu duruma rıza göstermiş olması, söz konusu disiplinsizliği ortadan kaldırmaz.

d. BU KANUNLA İLGİLİ HÜKÜMLER:

1. TSK.Dis.K.nun 15/1-c maddesinde düzenlenmiş olan hizmet dışındayken amir veya üste saygısızlık disiplinsizliği ile ilgili olup, Kanunun diğer maddelerinde

⁵ As.Yrg.2.D., 09.10.1996, E.661, K.657

düzenlenmiş olan hükümler, bu maddenin Genel Açıklama bölümünde tek tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Bunlar; TSK.Dis.K. 5, 6/1, 7/1, 8/2, 11/2, 12/1, 14/1, 14/3, 27/1, 27/2, 41/1 ve 43/1 maddeleri olup, ilgili bölüme bkz.

2. Ayrıca bkz: TSK.Dis.K. 15/1-g ve 17/1-a

Disiplin amiri uyarma cezasını gerektiren bu disiplinsizlikten dolayı personeline disiplin cezası vermeyebilir(6413 SK md. 14/3), bu disiplinsizlik nedeniyle disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı, cezanın tebliğ edilmesinden itibaren iki iş günü içinde itiraz edilebilir. İtiraz, bir üst disiplin amirine yazılı olarak yapılır. Süresi içinde itiraz edilmez ise ceza kesinleşir(6413 SK. md. 41/1)

Bu cezanın iptali için, idare mahkemesinde iptal davası açılmaz(6413 SK md. 43/1). 21.1.2017 tarih ve 6771 sayılı bu Kanun ile gerçekleşen Anayasa değişikliği ile halen kapatılmış olan AYİM. bir kararında, uyarma cezası ile cezalandırılan bir astsubayın açmış olduğu iptal davasını incelemeksizin reddetmiştir.⁶

EMSAL KARARLAR:

ANAYASA DEĞİŞİKLİYLE KALDIRILAN ASKERİ YARGITAY KARARLARI:

• Bölük komutanı tarafından verilmiş olan disiplin ceza kararını tebellüğden imtina eden sanığın âmirine karşı sarfettiği "şikâyet ettim, tebellüğ etmiyorum" sözündeki "şikâyet" kelimesi; As.C.Kanun 188 nci maddesindeki disiplin cezasına "itiraz" hakkını kullanacağı manasında söylenmiş olup, bu kanunî deyim in Bl.K.nın şeref ve haysiyetini haleldar edecek veya onu tahkir edecek bir anlam taşıdığını kabule imkan yoktur(As.Yrg.5.D., 23.3.1983, E.225, K.222).

• Sanığın kendisini ikinci defa davet eden amirinin "gelmediği takdirde hakkında yasal işlem yapılacağına" dair ihtarına karşı sarfettiği "elinden geleni ardına koyma" sözü, amire hakareten ziyade bir amire karşı gösterilmesi gereken saygının yerine getirilmemesi olup, üste saygısızlık suçunu teşkil eder. Söz konusu suçun emre itaatsizlikte ısrar suçunun içinde mütalaası mümkün olmayıp, müstakil olarak işlenebileceğinin kabulünde isabet vardır, (As.Yrg.Drl.Krl., 7.11.1991, E.142, K.138).

⁶ AYİM.3.D., 3.7.2014, E.2014/1013, K.2014/989

• Bünyesi gereği, bir hürmetsizliğin muhatap tarafından bizzat duyulması, görülmesi veya en azından hissedilmesi gerekir. Bundan, failine muhatabın mutlaka yüz yüze olması gerektiği anlamı çıkarılmamalıdır. Telefon, telgraf, fax veya mektup gibi muhabere araçlarıyla da hürmetsizlikte bulunulabilir(As.Yrg.2.D., 09.10.1996, E.661, K.657).

•Sanık Shh.Uzm.Çvş. E.S. ile kendisinden 5 yıl önce Türk Silahlı Kuvvetlerine intisap eden Vard.Uzm.Çvş. E.A. arasında As.C.K.nın 13 maddesinin öngördüğü biçimde ast-üst veya amir-maiyet ilişkisi olmadığından, sanığın kendisine eşit konumdaki mağdura karşı gerçekleştirdiği iddia edilen eylemlerinin üst veya amire hakaret yada üst veya amire mukavemet kapsamında değerlendirmesine yasal imkân bulunmamaktadır. Bu itibarla; sanığın isnat konusu eylemlerinin 765 sayılı T.C.K. ve 5237 sayılı YT.C.K.nın konuyla ilgili olan ve lehe düzenlemeler içeren hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. 28.6.2004 tarihinde terhis edilmek suretiyle TSK.dan ilişkisi kesilen sanığa isnat olunan suçların askerî bir suç olmaması, askerî bir suçla da irtibatlarının bulunmaması nedeniyle sanığın Askerî Mahkemelerde yargılanmasını gerektiren ilgi bağının 353 sayılı kanunun 17 nci maddesinin amir hükmü uyarınca kesildiği sonucuna varılmış ve mahkûmiyete ilişkin direnme hükümlerinin suç vasfının değişmesine bağlı olarak görev yönünden bozulmalarına karar verilmiştir(As.Yrg.Drl.Krl., 27.10.2005, E.2005/84, K.2005/88)

• Somut olayda, kabule göre sanığın üstü durumundaki mağdurun uyarılarını saygı ile kabul etmeyip kolundaki rütbeleri göstererek” 14 yıllık uzman çavuşum bunları okuyamıyor musun Üsteğmenim?” şeklinde sarfedilen sözlerin ciddi ve korkutucu nitelikte olmadığı, mağdurun güvenlik duygusunu, iç huzurunu bozan ve onu endişeye düşüren bir yönünün bulunmadığı ve eylemin saygısızlık boyutunda kaldığı hk (As.Yrg.3.D. 20.01.2009, Esas No :2009/0170, Karar No :2009/0161)

• Yapılan açıklamalar ışığında somut olay irdelendiğine; sanığın, yat yoklamasını almak maksadıyla koğuşa gelen Ord.Uzm.Çvş. S.A.a karşı sarf ettiği, “İlkokul çocukları gibi iki saatte yoklama alamıyorsunuz” şeklinde sözlerin, muhatabını aşağılayıcı, namus, onur, şeref ve saygınlığını rencide edici nitelikte bulunmadığı, yorum yoluyla sanığın sözlerinden değişik anlamlar çıkartılmasının hukuka uygun olmadığı, bu

nedenle belirtilen sözlerin, As.C.K.nın 85 nci maddesinde düzenlenen amir veya üste hakaret suçunu oluşturmadığı; ancak, askerlik hizmetinin gereği olarak amir ve üstüne karşı askerî adap ve usullere uygun olarak tam bir saygı göstermekle yükümlü olan sanığın, Nöb.Uzm.Çvş. olan mağdurun yat yoklamasını gereğinden uzun sürede ve geç aldığını anlatmaya yönelik ve hakaret unsurunu içermeyen yukarıda belirtilen sözlerinin, "toplu asker karşısında veya silahlı iken hizmette veya hizmete ilişkin hâllerde" sarf edilmesinin de söz konusu olmadığından ... "üste/amire saygısızlık" suçunu oluşturduğu sonucuna varılmıştır(As.Yrg.3.D., 27.01.2009. E.2009/262, K. 2009/247)

DANIŞTAY KARARLARI:

* Dava, başpolis memuru olarak görev yapan davacının, Muş İl Emniyet Müdürlüğü emrinde görev yaptığı dönemde "görev dışında amir ve üstlerine saygısız davranmak" fiilini işlediğinden bahisle, Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 5/A-10. maddesi uyarınca "1 günlük aylık kesimi" cezası ile cezalandırılmasına ilişkin 26.4.2012 tarih ve 2012/6 Sayılı Muş Valiliği İl Polis Disiplin Kurulu kararının iptali ve maaşından yapılan kesintinin yasal faiziyle iadesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır. Van 2. İdare Mahkemesi'nin 10.4.2014 tarih ve E:2012/1248, K:2014/788 Sayılı kararıyla; dosyadaki bilgi ve belgelerden, davacıya isnat edilen fiilin sübuta erdiği sonucuna ulaşıldığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Davacı, dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir. Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 5/A-10. maddesinde "görev dışında amir veya üstlerine saygısız davranmak" fiilinin 3 günlüğe kadar aylık kesimi cezasını gerektirdiği hükme bağlanmıştır. Dava dosyasının incelenmesinden; Muş İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde başpolis memuru olarak görev yapan davacı hakkında açılan soruşturma sonucu düzenlenen raporda; davacının amiri ve mesai arkadaşlarıyla arasında geçen kimi olayları büyütüp sorun haline getirdiği, bu nedenle kendi grubu ve şube personeli arasında tartışmaların meydana geldiği, şube müdürünün tebliğ/tebellüğ belgelerinde rütbe ve ünvanın yanına "büro memuru" yazılması konusunun kendi bilgisi dahilinde gerçekleştiğini davacıya söylemesi üzerine itirazının olmadığını belirttiği halde, ertesi gün tekrar geçmişe dönük tebliğ-tebellüğ belgelerinde yazılan "büro memuru" ibaresinin üzerini çizdiği, bu konuyla ilgili şube müdürü ile yaptığı telefon görüşmesinde

şube müdürüne konuyu tekrar değerlendirdiğini ve bu şekilde yapmasının uygun olacağını düşündüğünü, kendisinin haklı olduğunu söylediği ve hakkında da idari işlem yapmaktan geri kalmaması şeklinde cevap vererek, amirine karşı saygısız sözler sarfettiği, mesleğin bir disiplin mesleği olması nedeniyle davacının bu davranışının amir-memur ilişkisini olumsuz yönde etkileyecek olması nedeniyle eylemine uyan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 5/A-10 maddesi uyarınca "üç günlüğe kadar maaş kesimi cezası " ile cezalandırılması yönünde teklifte bulunduğu, anılan teklif üzerine Muş Valiliği İl Polis Disiplin Kurulunun 26.4.2012 tarih ve 6 Sayılı kararı ile davacının 1 günlük maaş kesimi cezası ile cezalandırılması üzerine temyizden incelenen davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlığın esasını, Muş İl Emniyet Müdürlüğü Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü emrinde başpolis memuru olarak görev yapan davacı tarafından, tebliğ-tebellüğ belgelerinde başpolis rütbesinin yanında büro memuru unvanının da yazılması nedeniyle, büro memuru ibaresinin üstünün çizilmesi üzerine, amirin, davacının izinli olduğu bir günde davacıyı telefonla arayarak, "niçin büro memuru ibaresinin üstünü çizdiğini" sorması ve aralarında geçen bu konuşma içeriğinin görev dışında amir ve üstlerine saygısızlık davranmak kapsamında olup olmadığı oluşturmaktadır. Olayda, amirin iddiasına göre, davacının telefon görüşmesinde, "kendisinin haklı olduğunu, kendisi hakkında istediği idari işlemi yapmaktan geri kalmaması" gerektiğini söylediği, davacının savunmasında ise, amirine "hiçbir belgede başpolis memuru-büro memuru ibaresini görmediğini, hukuki olarak da bunun doğru olmadığını bildiğini, bu durumu kabul etmediği için üstünü çizdiğini", bunun üzerine amirin hakkında derhal işlem başlatacağını söylemesi üzerine, "elinizden ne geliyorsa yapın, beni bu şekilde yıldıramazsınız" şeklinde beyanda bulunduğunu belirtmiş ise de, iki kişi arasında gerçekleşen telefon görüşmesine ilişkin verilen ifadelerin birbiriyle örtüşmediği, beyanlar arasında çelişki olduğu, amire saygısızlık fiilinin işlendiği yolunda telefon görüşmesine tanık olan başka şahıs/ların bulunmadığı dikkate alındığında, konuşmanın diğer tarafı olan amir tarafından düzenlenen tek yanlı tutanağa istinaden başlatılan disiplin soruşturması üzerine verilen cezaya dayanak alınan fiilin somut ve objektif delillerle ispatlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda, davacının üzerine atılı fiilin işlendiği

yolunda her türlü şüpheden uzak, kesin bir tespit yapılamadığı anlaşıldığından, öznel değerlendirmeler ile tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.(Danıştay 5. Daire, 10.4.2018, E. 2016/19733, K. 2018/13259.)(Alıntı: <https://www.milhukuk.com/blog-detay/polis-asker-ve-memur-hukuku/gorev-disinda-amir-veya-ustlerine-saygisiz-davranmak>)

* Dava, başpolis memuru olarak görev yapan davacının, TBMM Koruma Daire Başkanlığı emrinde görev yaptığı dönemde, görev sırasında amirine saygısız davrandığından bahisle Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. maddesi uyarınca "4 ay kısa süreli durdurma cezası" ile cezalandırılması gerekmekte ise de, anılan Tüzüğü'nün 15. maddesi uygulanmak suretiyle "1 günlük aylık kesim cezası" ile cezalandırılmasına ilişkin 11.4.2012 tarih ve 2012/193 Sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu kararının iptali istemiyle açılmıştır. Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin 20.6.2013 tarih ve E:2012/1180, K:2013/1017 Sayılı kararıyla; davacıya isnat edilen fiilin tanık ifadeleri ile sabit olduğu görüldüğünden dava konusu disiplin cezasında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Davacı, dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. maddesinde; "görev sırasında amir veya üstlerine saygısız davranmak" fiili 4 ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren eylem, işlem, tutum ve davranışlar arasında sayılmıştır. Dosyanın incelenmesinden; başpolis memuru olarak görev yapan davacının, TBMM Koruma Daire Başkanlığı emrinde görev yaptığı dönemde amiri olan komiser yardımcısı B.K. tarafından düzenlenen tutanaklar ve şikayeti üzerine başlatılan disiplin soruşturmasına istinaden düzenlenen disiplin soruşturma raporunda, 28.9.2011 tarihinde komiser yardımcısı B.K.'nin davacıya görevi ile ilgili bir konuda soru sorduğu, davacının amiri konumunda olan komiser yardımcısı B.K.'ya lakayit bir şekilde cevap verdiği, 1.10.2011 tarihinde de davacının B.K.'ya bilinçli şekilde omuz atarak saygısız ve umarsamaz tavır içine girdiği, bu olaylar ile ilgili olarak B.K. tarafından tutanak düzenlendiği ve davacıya isnat edilen bu fiillerin tanık ifadeleriyle de sabit olduğundan bahisle Emniyet Teşkilatı Disiplin

Tüzüğünün 6/A-12. maddesi uyarınca disiplin cezası ile cezalandırılmasının önerildiği ve öneri doğrultusunda davacı hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle temyizen incelenen davanın açıldığı anlaşılmıştır. Kamu görevlilerinin disiplin cezasıyla cezalandırılabilmeleri için, disipline aykırı eylem veya işlemlerin sübut bulup bulmadığının usulüne uygun olarak yapılacak soruşturma ile ortaya konulması, soruşturma aşamasında kamu görevlisinin lehinde ve aleyhinde olan her türlü bilgi ve belgenin toplanması, bilahare disipline aykırı davranış olarak tespit edilen eylemin hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ispatlanarak eylemine uygun olan disiplin cezası maddesinin tayini ve uygulanması gerekmektedir.

Uyuşmazlık konusu olayda, davacı hakkında düzenlenen disiplin soruşturma raporu ekinde yer alan tanık ifadelerinin incelenmesinden, 28.9.2011 tarihli olayla ilgili olarak olayın tarafları olan komiser yardımcısı B.K. ve davacı dışında sadece bir polis memurunun ifadesinin alındığı, onun da komiser yardımcısı B.K.'yı doğrulamayıp, davacının bağırdığına veya kalemini sert bir şekilde fırlattığına şahit olmadığını beyan ettiği, 1.10.2011 tarihli olayla ilgili olarak ifadesine başvuru yapılan polis memurlarının da davacının komiser yardımcısı B.K.'ya omuz attığını görmediklerini, B.K.'nın davacıya hitaben "terbiyesizlik yapma, haddini bil" şeklinde bağırdığını, davacının B.K.'ya cevap verdiğine veya ters baktığına şahit olmadıklarını beyan ettikleri görülmektedir. Bu durumda, davacıya isnat olunan eylemin her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delillerle ortaya konulamadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir(Danıştay 5.Daire, 29.3.2018,E. 2016/17534, K. 2018/12871) (Alıntı: <https://www.milhukuk.com/blog-detay/polis-asker-ve-memur-hukuku/gorev-disinda-amir-veya-ustlerine-saygisiz-davranmak>)

* Dava, polis memuru olan davacının, Rize İl Emniyet Müdürlüğü emrinde görev yapmakta iken amirine saygısız davrandığından bahisle Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. ve 15. maddeleri uyarınca 3 günlük aylık kesimi cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin Rize Valiliği İl Polis Disiplin Kurulunun 21.12.2011 tarih ve E:2011/6, K:2011/6 Sayılı kararının iptali istemiyle açılmıştır. Antalya 3. İdare Mahkemesi'nin 9.10.2012 tarih ve E:2012/432, K:2012/1267 Sayılı kararıyla; davacının

eyleminin sübut bulduğu, eylemine uyan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. maddesi uyarınca 3 günlük aylık kesimi cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Davacı, dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmekte ve İdare Mahkemesi kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. maddesinde; "görev sırasında amir veya üstlerine saygısız davranmak" fiili 4 ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren eylem, işlem, tutum ve davranışlar arasında sayılmış, aynı Tüzüğün 15. maddesinde ise; "Kararın verildiği güne kadar geçmiş hizmetleri olumlu ve sicilleri iyi olan memurlara Tüzükte gösterilen cezanın bir derece aşağısı uygulanabilir." hükmü yer almıştır. Dosyanın incelenmesinden, eylem tarihinde Derepaşarı İlçe Emniyet Müdürlüğü emrinde görev yapan davacının, 21.3.2011 tarihinde görev yaptığı İlçe Emniyet Amirliği binasına girmeden önce orman haftası nedeniyle yürüyüş yapan ilköğretim öğrencilerini gördüğü, konuyla ilgili öğretmenlerinden bilgi aldığı, görev yerine doğru giderken koridorda ilçe emniyet amirinin kendisine seslendiği ve bu yürüyüş olayı ile ilgili tutanak tutulup tutulmadığını sorduğu, bilgi toplanmasını istediği, davacının, "Ne toplayacağım? Her şeyi size söyledim. Tutanak tutmayı bilmiyorum. Siz karalayın bir şeyler, ben yazayım." dediği, bunu söylerken ellerinin arkasında olduğu, amirine karşı lakayt hareketlerle konuştuğu iddiasıyla aynı gün tutanak tutulmak suretiyle davacı hakkında soruşturma başlatıldığı, düzenlenen soruşturma raporuna istinaden Rize Valiliği İl Polis Disiplin Kurulunun 21.12.2011 tarih ve E:2011/6, K:2011/6 Sayılı kararıyla Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-12. ve 15. maddeleri uyarınca 3 günlük aylık kesimi cezasıyla cezalandırılması üzerine temyizen incelenmekte olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Disiplin cezaları, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülebilmesi bakımından kamu görevlilerinin mevzuat uyarınca yerine getirmek zorunda oldukları ödev ve sorumlulukları ifa etmemeleri veya mevzuatta yasaklanan fiillerde bulunmaları durumunda uygulanan yaptırımlar olup, memurların özlük hakları üzerinde doğrudan ve önemli sonuçlar doğurmaları sebebiyle subjektif ve bireysel etkileri bulunduğu gibi kamu görevinin gereği gibi sürdürülmesi ve kamu düzeninin sağlanması bakımından objektif

ve kamusal öneme sahiptirler. Disiplin suçu teşkil eden fiillerle ilgili olarak soruşturma yapılması zorunlu olduğu gibi soruşturmanın belirli usuller çerçevesinde yapılması da zorunludur. İsnad olunan olayla ilgili olarak soruşturma emri verilmesi, bağımsız, üst veya denk görevde olan bir soruşturmacı atanması, olayla ilgili tanık ve soruşturulanın ifadelerinin alınması, ifade alınmadan kişiye haklarının ve soruşturma konusunun bildirilmesi, isnat olunan fiille ilgili lehe ve aleyhe başkaca delillerin araştırılması, soruşturma sonucunda bir rapor hazırlanması ve bu raporda; olayın değerlendirilerek soruşturmacının kanaat ve teklifini belirtmesi ve ilgili makama sunulması, soruşturmayı yapan kişi ile soruşturmada elde edilen delilleri değerlendirecek kişi veya kurulların ayrı olmasının gerekliliği ve yasal süre içerisinde isnad olunan fiiller bildirilerek sanığın savunmasının alınması, disiplin hukukunun temel ilkelerinden olduğu gibi hukuki güvenliğin de bir gereğidir. Dava ve soruşturma dosyasındaki belgelerin değerlendirilmesinden, davacı hakkında yürütülen soruşturma kapsamında alınan tanık ifadelerinin çelişkili olduğu, kamera görüntülerine dayanılarak atılı suçu işlediği öne sürülse de, CD görüntülerinin soruşturma dosyasında mevcut olmadığı, dolayısıyla davacının disiplin cezasına konu suçu işlediği hususunun hukuken kabul edilebilir, somut, şüpheden uzak yeterli delillerle ortaya konulamadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, davacının görev sırasında amirine saygısız davranmak fiilini ne şekilde işlediğinin şikayetçi amirin iddiası dışında objektif delillerle açık ve net bir şekilde ortaya konulamadığı anlaşıldığından, isnat edilen fiillerin işlendiği varsayılarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık, dava konusu işlemin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır(Danıştay 5. Daire, 21.3.2018, E. 2016/16762, K. 2018/12481). (Alıntı: <https://www.milhukuk.com/blog-detay/polis-asker-ve-memur-hukuku/gorev-disinda-amir-veya-ustlerine-saygisiz-davranmak>)